

CRACOVIA URBS EUROPAEA

KONFEDERACJA NA RZECZ PRZYSZŁOŚCI KRAKOWA
ul. Miodowa 41/14, 31-052 Kraków, tel. (12) 429 43 01

Wnioski

w związku z ogłoszeniem Prezydenta Miasta Krakowa z dn. 7 marca 2008
o przystąpieniu do sporządzania zmiany studium uwarunkowań
i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Krakowa

CZĘŚĆ 1:

KSZTAŁTOWANIE ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO KRAKOWA I OCHRONY RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

Oprac. dr Kazimierz Walasz,
Kraków, czerwiec 2008 r.

(UWAGA: CZĘŚCIĄ NINIEJSZEGO OPRACOWANIA JEST DOŁĄCZONA
PŁYTKA CD Z MAPĄ KRAKOWA 1:10 000 ORAZ WYDRUK TEJ MAPY)

Preambuła

Kraków posiada dla Polaków niezwykle walory historyczne i kulturowe, przez co jest własnością całego Narodu i podlega ocenie nie tylko przez mieszkańców ale przez miliony osób odwiedzające, co roku to miasto.

Kraków posiada też wspaniałe walory widokowe i ogromne nagromadzenie cennych przyrodniczo miejsc, które odkrywamy dopiero w ostatnich latach.

Wszystkie te wartości powinny być z pietyzmem zachowane dla przyszłych pokoleń i ta idea powinna być przewodnią przy wszelkich pracach planistycznych. Przez bieżące podejmowanie koniunkturalnych decyzji możemy zniweczyć w/w wartości, a osoby je przygotowujące i podejmujące zapiszą niechlubnie swoje nazwiska w historii tego miasta.

I. Zespół do pracy nad zmianą Studium

1. W skład zespołu powinni obligatoryjnie wchodzić dwaj przyrodnicy - fitosocjolog i ornitolog, dobrze znający Kraków, jako specjaliści najbardziej kompetentni w sprawach

kształtowania przestrzeni przyrodniczej. Konieczny jest także udział w zespole historyka sztuki lub architekta znającego wartości historyczne i kulturowe Krakowa.

2. Zespół pracujący nad zmianą Studium powinien wykorzystywać oprócz informacji o obiektach chronionych i proponowanych do ochrony także dwa podstawowe dokumenty "Mapę roślinności rzeczywistej Krakowa" wraz z waloryzacją botaniczną, wykonaną w latach 2006/07 na zlecenie UMK oraz opracowanie "Koncepcja ochrony różnorodności biologicznej miasta Krakowa" opublikowane przez Uniwersytet Jagielloński w 2005 r.

II. Podział Krakowa na wydzielenia siedliskowe

1. W dokumencie podzielono Kraków na tzw. **wydzielenia siedliskowe**. Taki podział jest uzasadniony koniecznością rozpatrywania zadań planistycznych w powiązaniu z występującym lokalnie zróżnicowaniem terenu oraz dopasowaniem zadań planistycznych do obecnych i przyszłych funkcji terenu. Wydzielenia siedliskowe są jednostkami przestrzennymi o powierzchni od kilkudziesięciu do kilkuset hektarów o podobnej strukturze przestrzennej i przyrodniczej. Są one spójne pod względem topograficznym, struktury zabudowy, typu siedlisk i istniejącej sieć dróg. Podział Krakowa na wydzielenia siedliskowe przedstawiono na planie miasta stanowiącym załącznik do tego dokumentu.

2. Przyjęto, że w każdym wydzieleniu powinny zostać zachowane:

- wszystkie typy naturalnych siedlisk, jak lasy, łąki, pola, nawet najmniejsze zbiorniki wodne, rzeki, czy strumienie, nawet te obecnie zamienione w obwałowane rowy;

- urządzone miejsca rekreacyjne jak parki, boiska itp.;

- osie widokowe łączące wizualnie najważniejsze miejsca charakterystyczne dla Krakowa, nie mogą one być zasłonięte przez żadne budowle, a także pogorszona ich estetyka przez powstanie lub pozostawienie budowli w rażący sposób obniżające doznania estetyczne.

3. Zachowane naturalne siedliska powinny być ogólnie dostępne, po odpowiedniej adaptacji, pozwalającej na godzenie funkcji rekreacyjnej z koniecznością zachowania bioróżnorodności w pozostawionych siedliskach.

4. Struktura planowanej lub dopuszczanej zabudowy w obrębie wydzielnia powinna być spójna z dotychczasową historyczną zabudową, rolą kulturową tego terenu w obrębie miasta oraz istniejącymi walorami przyrodniczymi.

III. Doliny rzeczne

1. Doliny wszystkich rzeki i potoków podlegają szczególnej ochronie. Należy w ich otoczeniu pozostawić naturalną roślinność. Dopuszczalne jest przeprowadzenie ścieżek spacerowych i rowerowych w miejscach uzgodnionych z botanikiem i ornitologiem.

2. Koncepcja parków rzecznych często przywoływana jako pomysł na zagospodarowanie dolin rzecznych nie może być rozumiana i realizowana jako sposób na "oczyszczenie" dolin rzecznych z naturalnej roślinności, wybetonowanie lub w inny sposób "uregulowanie" brzegów, a także wprowadzenie obiektów przestrzennych takich jak np. boiska, korty

tenisowe, inne obiekty sportowe i rekreacyjne, które zmniejszą naturalną przestrzeń doliny rzecznej.

3. Należy zatrzymać dalszą zabudowę dolin rzecznych - ustanowić pas ochronny - szerokości przynajmniej 50 m od linii obwałowania na zewnątrz, po obydwu stronach rzeki. Dotyczy do wszystkich rzek z wyjątkiem Wisły dla której pas ten powinien być szerszy.

4. Należy zatrzymać dalszą zabudowę otoczenia Wisły w odl. 100 m od linii obwałowania. Budynki stawiane dalej nie powinny być wyższe niż 4 kondygnacje.

5. Brzegi rzek powinny pozostać niezmienione. Nie mogą być betonowane, wyrównywane, usuwane drzewa i krzewy.

6. Wisła jako korytarz ekologiczny o najwyższej w Polsce randze - gdyż jest korytarzem o randze ponadeuropejskiej powinna być całkowicie chroniona przed zabudową, a do jej ciągu korytarza ekologicznego powinny być włączone sąsiednie tereny stanowiące ostoje przyrodnicze związane z tym korytarzem ekologicznym.

Na odcinku śródmiejskim Krakowa, gdzie historyczna zabudowa znajduje się w sąsiedztwie rzeki należy całkowicie zamrozić możliwość dalszej zabudowy w pasie 100 m po każdej stronie rzeki - licząc od granicy obwałowania, a w razie usuwania jakichś budynków nie powinna być wydawana zgodna na wstawianie w ich miejsc nowych budowli. Tak zwolnione miejsce powinno być urządzone jako park miejski lub teren trawiasty.

IV. Korytarze ekologiczne

1. Korytarze ekologiczne - stanowią podstawowe elementy przestrzenne łączący ze sobą płaty siedlisk. Mają podstawowe znaczenie w zachowaniu bioróżnorodności, gdyż chronią przed izolacją płaty siedlisk otoczone przez zabudowę. Mogą jednocześnie pełnić funkcję kanałów przewietrzania miasta. W Studium powinny być zaplanowane tak by między poszczególnymi płatami siedlisk z każdego kierunku geograficznego (N,S,W,E) występował przynajmniej jeden korytarz ekologiczny.

2. W zależności od roli jaką pełnią wyróżniono cztery typy korytarzy ekologicznych:

I - korytarz o znaczeniu europejskim - jedynym tego typu korytarzem w Krakowie jest dolina rzeki Wisły - zalecana szerokość - od 1000 do 5000 m, nie mniejsza jednak niż 300 m

II - korytarz o znaczeniu regionalnym - w przypadku Krakowa są to korytarze ekologiczne głównych rzek - dopływów Wisły w Krakowie - korytarze te znajdują się zwykle w odległości kilku kilometrów od siebie - zalecana szerokość - od 300 do 1000 m, nie mniejsza jednak niż 200 m

III - korytarz o znaczeniu lokalnym - łączy wydzielone jednostki przestrzenne z korytarzami o znaczeniu regionalnym oraz z korytarzami o znaczeniu nadrzędnym, zwykle znajdują się w odległości ok. 1 km do siebie - zalecana szerokość - 100 m, nie mniejsza jednak niż 50 m

IV - korytarz o znaczeniu miejscowym - łączą najbliższej położone względem siebie obszary niezabudowane - tworzą podstawową sieć umożliwiającą migracje najmniejszych

organizmów, mają podstawowe znaczenie dla przetrwania motyli i płazów, zalecana szerokość - 50 m, nie mniejsza jednak niż 30 m.

3. Powinno dążyć się do tego, by korytarze tworzyły ciągi przez całe miasto i miały łączność z głównymi dolinami rzecznyymi znajdujących się na terenie miasta.

4. W Studium powinno założyć się, że obligatoryjnie w czasie sporządzania planów lokalnych nie może być wydana zgoda na zabudowę ciągłą wzdłuż osi komunikacyjnej (ulicy) dłuższą niż 300 metrów po której powinna być luka 100 na trwale zaznaczona w planach jako teren niemożliwy do zabudowy.

5. By zachować funkcjonalność korytarza ekologicznego, powinien obowiązywać zakaz zabudowy na osi korytarza ekologicznego między luką w jednym ciągu zabudowy, a luką w następnym równoległym ciągu zabudowy.

6. W razie gdy niemożliwe jest wyznaczenie drożnego korytarza ze względu na istniejącą już zabudowę, należy go zaznaczyć w tym planowanym miejscu, z ustanowieniem zakazu dalszej zabudowy lub podwyższania istniejących budowli. Miejsca te powinny być w przyszłości przewidziane do udrożnienia korytarza ekologicznego, co oznacza, że w razie pojawienia się sprzyjających okoliczności, istniejące budowle zagradzające korytarz powinny być usunięte.

V. Tereny przewidziane do ochrony

1. Na terenie Krakowa istnieją już lub są proponowane do ochrony miejsca o szczególnych walorach przyrodniczych. Przewiduje się utworzenie ok. 50 użytków ekologicznych. Pełna ich dokumentacja znajduje się w Wydziale Kształtowania Środowiska UMK. Studium powinno przewidywać takie zagospodarowanie okolicy tych miejsc by ich walory nie uległy pogorszeniu i zabezpieczały trwałą ochronę tych miejsc.

Należy objąć ochroną prawną - jako użytki ekologiczne:

Łąki w Toniach

Dolina Prądnika

Las Łęgowy w Przegorzałach

Łąki na południe od ul. Podgóрки Tynieckie

Łąki w Kostrzu

Łąki Kobierzyńskie

Łąki w Pastwiskach

Szerokie Łąki

Starorzecze Koło Tynieckie

Staw i łąki przy ulicy Janasówka

Łysa Góra i dolina Wilgi w Lusinie

Bonarka- Stawy

Zespół Stawów Szuwarowa

Pasternik

Fort Bodzów

Fort Mydlniki

Kamieniołom Tyniec

Staw i tereny podmokłe oraz kserotermy przy ul. Baryckiej

Ludwinów

Ujście Skawinki

Łąki Zadworze
Starorzecze Wisły i wyspa na Przewozie
Starorzecze Wisły - Lesisko
Dolina Potoku Węrzynowickiego
Las łąkowy przy stacji PKP Swoszowice
Staw przy ul. Geologów i forty
Mokradło w Bieżanowie
Staw Płaszowski
Żwirownia w Przyłasku Rusieckim
Zalew Bagry
Zbiorniki wodne w Zesławicach
Grodzisko
Stawki w Piaskach Wielkich
Staw na Złocieniu
Dolina Drwinki
Park Zdrojowy i dolina potoku w Swoszowicach
Mydlniki – stawy
Mokradło Górka Narodowa
Las Mogilski
Las z kwitnącym bluszczem w Rajsku
Park Leśny Witkowice
Sikornik
Zalew Zakrzówek
Staw Dąbski
Kompleks Przyrodniczy Nowa Huta
Staw przy ul. Smoleńskiego

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:

1. Kostrze Bodzów, Pychowice
2. Wzgórza Tynieckie
3. Krzemionki
4. Rajsko, Kosocice
5. Las Rząka, źródłiska Potoku Bieżanowskiego (obszar pomiędzy ul. Obronną, Kosocicką, Kostaneckiego, Jakubowskiego)
6. Sikornik i Las Wolski

Ustanowienie nowych parków miejskich:

- na Grzegórkach
- przy ul. Estońskiej

2. W południowo-zachodniej części Krakowa znajdują niezwykle cenne tereny łąk. Ich poszczególne płyty są wyżej proponowane do ochrony jako użytki ekologiczne, natomiast jako cały obszar łąkowy są proponowane do ochrony w ramach sieci Natura 2000 ze względu na ochronę siedlisk motyli modraszaków. Populacje tu występujące stanowią 1/3 znanych europejskich populacji.

3. Tereny wskazane do ochrony mają dwustopniowe oznaczenia granic:

- I - granica obszaru całkowicie chronionego przed zabudową
- II - granica zewnętrzna - granica otuliny

Wyznaczenie granicy zewnętrznej jest konieczne gdyż jej brak może w krótkim czasie doprowadzić do degradacji walorów przyrodniczych wskazanego terenu. Granicą wewnętrzną objęto teren otaczający obszar przeznaczony do pełnej ochrony przed zabudową. Granica zewnętrzna obejmuje teren na którym możliwe są inwestycje budowlane wszelkiego rodzaju, ale ich rodzaj i zakres nie powinien naruszać ani zagrażać walorom przyrodniczym samego obiektu całkowicie chronionego. Oznacza, to konieczność konsultacji wszelkich działań inwestycyjnych na terenie objętym granicami zewnętrznymi z administracją miejską odpowiedzialną za ochronę walorów przyrodniczych miasta (Wydziałem Kształtowania Środowiska UMK) oraz Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody.

Na obiekcie całkowicie chronionym możliwe jest wykonywanie urządzeń służących do rekreacji, jak ścieżki spacerowe, rowerowe, miejsca piknikowe, niewielkie parkingi, jednak urządzenia te nie mogą naruszać spójności wyznaczonego obiektu oraz wpływać istotnie na walory przyrodniczego obiektu.

3. Należy objąć w Studium pełną ochroną wszystkie ciek i zbiorniki wodne, nawet te najmniejsze. W Krakowie jest prawie 200 miejsc w których się one znajdują. Należy ustalić całkowitych zakaz ich osuszania lub zasypywania lub zmniejszania powierzchni.

4. W okolicy miejsc szczególnie cennych pod względem przyrodniczym należy zapewnić utrzymanie niezmiennych stosunków wodnych, zminimalizować możliwość wpływu ewentualnych inwestycji budowlanych lub drogowych. Dotyczy to szczególnie terenów łąkowych, gdzie przez melioracje związane z inwestycjami w ich sąsiedztwie doprowadza się do całkowitej dewastacji tych siedlisk.

5. Granice głównych korytarzy ekologicznych, obiektów przyrodniczych i wydziałów wyznaczono po liniach rozdzielających funkcjonalnie wyróżnione jednostki przestrzenne. Na przykład w ramach wyznaczonej granicy doliny rzecznej włączono czasami obszar zabudowy, gdy znajduje się ona blisko doliny, co oznacza, że powinno się ograniczyć potencjalne negatywne oddziaływanie istniejącej zabudowy, a decyzja o ewentualnej przyszłej zabudowie powinna zależeć od oceny jej potencjalnego oddziaływania na chroniony teren. Tak więc Studium powinno uwzględniać taki sposób zagospodarowania terenu, by zabudowa i infrastruktura drogowa nie wpływały negatywnie na wyróżnione obiekty przyrodnicze i korytarze ekologiczne.

VI. Zabudowa mieszkalna

1. W ostatnich latach obserwujemy żywość, całkowicie bez planu, zabudowę Krakowa. Należy ściśle wyznaczyć miejsca dalszej zabudowy oraz określić jej rodzaj, w tym typ architektoniczny i wysokość budynków.

2. W ustaleniach dotyczących wysokości budynków i typu architektonicznego należy uwzględnić, poszanować strukturę zabytkowego układu miasta oraz jego niezwykle walory widokowe.

3. W planowanej dalszej zabudowie należy uwzględnić konieczność uzupełnienia zabudowy o miejsca rekreacyjne - małe parki, boiska sportowe i najpotrzebniejszą infrastrukturę handlową. Dotyczy to zarówno budownictwa wielorodzinnego jak i osiedli domów jednorodzinnych. Nie powinny być wydawane nowe pozwolenia na budowę, jeśli inwestor nie zapewni w planie inwestycji miejsca pod urządzonej zieleni parkową oraz infrastrukturę

rekreacyjną, a Miasto nie przewidzi infrastruktury handlowo-usługowej realizowanej równolegle do planowanej inwestycji mieszkaniowej.

Wraz z decyzją o pozwoleniu na budowę powinny także być określony wpływ tej inwestycji na ewentualne problemy komunikacyjne oraz przewidywane rozwiązania komunikacyjne konieczne do zapobieżenia takiej sytuacji.

Nie powinny być wydawane zezwolenia na budowę w wydzieleniach siedliskowych dla których dalsza zabudowa pogorszy możliwości komunikacji w okolicy tego wydzielnia, a jednocześnie wpłynie na istotne zmniejszenie drożności miejskiego systemu komunikacyjnego.

4. W celu ochrony walorów historycznych Krakowa ze szczególnym pietyzmem powinny być rozpatrywane wnioski o zgodę na lokalizację nowych budowli lub adaptacje dotychczasowych, tak by nie zeszpeciły dotychczasowej architektury miasta.

5. W otoczeniu najcenniejszych terenów otwartych, jak np. Łąki w Kostrzu powinno wydawać się jedynie zgodę na powstanie budowli spójnych architektonicznie i przystającej do wspaniałych doznań widoków rozległych łąk i panoram na stary Kraków.

6. Także ogrodzenia posesji powinny być wykonane z materiałów i w formie plastycznej przystającej do otoczenia, by nie raziły swoim wyglądem, podobnie jak niektóre budynki.

VII. System komunikacyjny miasta

1. Należy przyjąć założenie, że w wydzieleniach siedliskowych dominuje lokalny układ sieci dróg uniemożliwiający i zniechęcający do wykorzystywania ich w celu pokonywania większych przestrzeni miasta. W założeniu wydzielenia siedliskowe mają być wyspami komunikacyjnymi do których się wjeżdża, a opuszczając wyjeżdża się na drogi główne służące do komunikacji między wydzieleniami.

2. Planowane i modernizowane główne ciągi komunikacyjne, ze względu na duże natężenie ruchu powinny z założenia być wyposażone w urządzenia niwelujące bariery ekologiczne w postaci przepustów pod drogą nie rzadziej jak 1 na 300 m drogi.

Prezes Zarządu
arch. Jarosław Żółciak

Wiceprezes Zarządu
Mariusz Waszkiewicz

Przewodniczący Rady
dr Zbigniew Beiersdorf